

El retrat espanyol en el Prado. De Goya a Sorolla

12 de juny – 2 de setembre de 2007

Seu: IVAM

Organitzador: Museo Nacional del Prado

Comissari: Javier Barón, Cap del departament de pintura i escultura del segle XIX del Museo del Prado

El Museo del Prado conserva en les seues col·leccions un fons molt ampli de retrats del segle XIX que evidencia la importància que va tindre el gènere en esta centúria. En este fons estan representats amb les seues obres mestres els principals artistes espanyols del segle, per a la majoria dels quals el retrat va ser un camp de creació privilegiat, fins al punt que alguns pintors destacats, com Vicente López, Federico de Madrazo i el seu fill Raimundo de Madrazo, es van dedicar en la seua maduresa quasi exclusivament a aquell gènere, també cultivat amb assiduitat per Francisco de Goya i Joaquín Sorolla. La selecció realitzada permet presentar les diferents tipologies a través d'exemples destacats dels successius estils: el neoclassicisme, el romanticisme i les diverses orientacions de l'últim terç del segle, entre les quals destaquen el realisme i el naturalisme.

La circumstància d'exhibir en la ciutat simultàniament l'exposició d'este museu dedicada a *El retrat espanyol en el Prado. Del Greco a Goya* permet advertir amb nitidesa la reflexió dels pintors del segle XIX sobre la gran tradició del Segle d'Or, principalment Velázquez, que suposa el fil conductor més clar del retrat espanyol entre Goya i Sorolla.

Catàleg

El catàleg de l'exposició, amb 40 pàgines i 36 il·lustracions, conté un assaig de Javier Barón, comissari de la mostra i Cap del departament de pintura i escultura del segle XIX, sobre "L'art del retrat a Espanya durant el segle XIX". Cost: 25 € (de venda en les seues de l'exposició en el Museo del Prado).

Activitats complementàries

Amb motiu de l'exposició i com a part fonamental de la planificació de "Prado itinerant", l'Àrea d'Educació del Museo del Prado ha organitzat la celebració d'una conferència impartida per Javier Barón, comissari de l'exposició, amb el títol "El retrat espanyol en el Museo del Prado. De Goya a Sorolla". Així mateix, l'Àrea d'Educació, en col·laboració amb l'IVAM, ha incorporat a esta exposició del "Prado itinerant" el seu programa "El Prado fora del Prado", consistent en una sèrie d'explicacions sobre els continguts de la mostra fora del recinte expositiu, així com "El Prado en l'aula", amb visites i material didàctic per a professors.

Seccions de l'exposició

El primer terç de segle. Goya i el neoclassicisme

En l'evolució de Goya fins a la seua mort el 1828, la introspecció dels seus retrats i la llibertat i expressivitat de la seua tècnica suposen una modernitat que anticipa el realisme. Alguns ecos de la seua pintura s'advertixen en Agustín Esteve i José Ribelles.

Format en la tradició dels segle d'íhuit, Zacarías González Velázquez va realitzar obres de vàlua en una orientació classicista interpretada de manera personal. Vicente López és el gran retratista, Goya a banda, de la primera mitat del segle. Dotat d'una manera molt personal, de gran virtuosisme en la representació dels detalls, no va deixar d'evolucionar en un estil brillant que arriba des dels ecos rococó dels seus primers retrats fins a un tímíid romanticisme en els últims.

L'estil neoclàssic internacional, caracteritzat pel rigor del dibuix i la claredat de la composició, està representat per dos dels alumnes de Jacques-Louis David, José Aparicio i José de Madrazo, este a través d'un exemple tardà on la fredor del colorit és substituïda per uns tons més càlids, característiques que, unides a un intens sentit d'allò real, es poden vore també en els retrats de Rafael Tegeo que preludeien el romanticisme.

El segon terç de segle. El romanticisme

El romanticisme va tindre importància a Sevilla, on la influència de Murillo va ser determinant en José Gutiérrez de la Vega, José Roldán, José María Romero i Antonio María Esquivel, qui va aconseguir un lloc rellevant en la Cort. En estos artistes apareixen iconografies molt significatives, com el retrat de grup, familiar i infantil, també cultivat per Valeriano Domínguez Bécquer.

A Madrid, l'herència de Goya i la del Segle d'Or es perceben en els retrats de Leonardo Alenza. De seguida va destacar l'activitat retratística de Federico de Madrazo i Carlos Luis de Ribera. Formats en el purisme d'influència natzarena, que es veu encara en els equilibrats ovals del segon, van saber evolucionar en la seua llarga carrera. Madrazo, molt atent al retrat francès i també a l'estudi de Velázquez, va projectar la seua influència, tal com havia fet son pare, gràcies a la seua posició preeminent a l'Escuela de Pintura, Escultura y Grabado, en la qual va formar nombrosos deixebles. També de família d'artistes, Lluís Ferrant mostra la importància del retrat juvenil, i el malaguanyat Víctor Manzano suposa un precedent del realisme per l'honestat de la seua pintura sense efectismes.

L'últim terç de segle. Realisme i naturalisme

Eduardo Rosales, que torna a la lliçó de Velázquez, és l'artista més renovador en els inicis del període. El seu amic Vicente Palmaroli afronta les convencions d'un gènere en decadència, com el retrat reial, amb una interpretació de marcat caràcter escenogràfic.

La pintura francesa de l'època va influir en els artistes espanyols que van viure a París durant llargues estades, com José Casado i Raimundo de Madrazo, fill de Federico, reputat retratista del gran món. També es van distingir el sevillà José Villegas, autor de nombrosos autoretrats, i el català Francesc Masriera, que va destacar per la sumptuositat dels seus ambients.

En este període van sobreixir els pintors valencians que, partint d'un realisme basat, com en el cas de Francisco Domingo, en l'estudi de Ribera i Velázquez, van realitzar retrats amb intuïtiva vivacitat i hàbil colorisme, com Emilio Sala, que va pintar a París i a Madrid. Ignacio Pinazo, autor de d'uns autoretrats molt expressius, revela, en els seus retrats de xiquets, una intimitat veraç i delicada al mateix temps. Joaquín Sorolla és el gran retratista del naturalisme. En les seues obres va interpretar amb vigor l'herència de Velázquez i va aconseguir uns prodigiosos efectes de color i llum.